Προσδοκίες (Απόστολος Παπαδημητρίου)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 3 Ιανουαρίου, 2024

Το ημερολόγιο υπήρξε εξαιρετικά χρηστική ανακάλυψη του ανθρώπου, καθώς τον διευκόλυνε τρομακτικά στον προγραμματισμό των εργασιών του. Η παρατήρηση της κίνησης του ηλίου γύρω από τη γη, όπως θεωρούσαν οι αποδεχόμενοι το γεωκεντρικό σύστημα σε πολλούς πολιτισμούς, αποτέλεσε τη βάση του ημερολογίου με τον ορισμό ως έτους τη χρονική διάρκεια πλήρους περιστροφής. Η διακήρυξη από τον Αρίσταρχο τον Σάμιο ότι η γη περιστρέφεται γύρω από τον ήλιο, δεν έγινε αποδεκτή και επί αιώνες οι άνθρωποι των χωρών που ανέπτυξαν τον πολιτισμό επέμεναν στην αποδοχή του γεωκεντρικού συστήματος. Εκείνο που διέφερε στους πολιτισμούς ήταν ο ορισμός της αρχής του ημερολογιακού έτους. Η αλματώδης ανάπτυξη της τεχνολογίας στις δυτικές χώρες υποχρέωσε όλους τους λαούς να υιοθετήσουν, για τη συνεννόηση, ως αρχή του έτους αυτή που έχει καθιερωθεί σ’ αυτές.

Αν εξετάσουμε με ψυχραιμία τη μετάβαση από έτος σε έτος, θα διαπιστώσουμε ότι δεν συνιστά αυτή κάτι το εντυπωσιακό. Απεναντίας δεν διαφέρει σε τίποτε από τη μετάβαση από μήνα σε μήνα ή και από ημέρα σε ημέρα. Και όμως στις δυτικές κοινωνίες γίνονται ετοιμασίες για την υποδοχή του νέου έτους και ξεσπούν με φρενήρη ενθουσιασμό οι αναμένοντες σε δημόσιους ή ιδιωτικούς χώρους την έλευσή του. Οι άπλετες φωταγωγήσεις, οι καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και οι γαστριμαργικές πανδαισίες μαρτυρούν ότι στις κοινωνίες αυτές είναι σημαντική η μεταβολή. Τα παραπάνω συνοδεύονται από ανταλλαγή ευχών μεταξύ προσώπων. Κυρίαρχη ευχή είναι η «χρόνια πολλά», στην οποία προστίθεται συνήθως «με υγεία». «Πάνω απ’ όλα η υγεία» τονίζουμε με φιλοσοφική διάθεση και ουσιαστικά όσοι έχουμε εμπειρία απώλειάς της για μεγάλο ή μικρό χρονικό διάστημα, χωρίς συναίσθηση και με ελαφρότητα όσοι τη θεωρούμε εξασφαλισμένη. Ακολουθούν στις προτιμήσεις ευχές για προσωπική και οικογενειακή ευτυχία, για την επικράτηση ειρήνης και δικαιοσύνης, για την ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου. Και είναι αυτός πολύς! Κάπου κάπου προστίθεται και το «με χαρά και με αγάπη».

Έρευνες πάντως που έχουν διεξαχθεί στις κοινωνίες που πανηγυρίζουν ξέφρενα την έλευση νέου έτους, έφεραν στο φως τη μελαγχολία των γιορτών.Είναι αυτή μορφή εποχικής κατάθλιψης ή εποχικής δυσθυμίας, η οποία αποδίδεται σε πολλούς αιτιολογικούς παράγοντες. Αναφέρονται η μοναξιά, τα δύσκολα παιδικά χρόνια, κάποιο παιδικό τραύμα, οι τσακωμοί ή οι εντάσεις στα οικογενειακά τραπέζια. Θα προσθέσω και δύο ακόμη παράγοντες, που δεν αξιολογείται, αν και είναι πολύ σημαντικοί.Ο πρώτος είναι το υπαρξιακό κενό ενός χωρίς νόημα βίου. Δεν το

εντοπίζουν πολλοί ερευνητές βυθισμένοι σ’ αυτό καθώς αποφεύγουν την αυτοεξέταση και προτιμώντας την αυτοεξαπάτηση. Το έτος είναι μονάδα μέτρησης και του προσδόκιμου του βίου. Όλοι βιώνουμε με την απόλυτη βεβαιότητα του αναπόδραστου τέλους. Και η προσθήκη ετών στον βίο μας δεν αντισταθμίζεται επαρκώς με την αίσθηση ότι είμαστε ακόμη εν ζωή. Η πορεία προς τον θάνατο δημιουργεί κατά πολύ ισχυρότερη συναισθηματική φόρτιση, όχι βέβαια ανακουφιστική.

Ασφαλώς η ανταλλαγή ευχών είναι απόρροια κοινωνικών κανόνων και εκφέρονται αυτές ακόμη και όταν γνωρίζουμε ότι δεν υπάρχει περίπτωση να πραγματωθούν. Ίσως είναι στα πλαίσια πόθου επικοινωνίας σε εποχή, που επιχειρείται η απομόνωση και πλήρης αποξένωση των προσώπων. Διακρίνονται οι ευχές σε προσωπικές και κοινωνικές. Με τις πρώτες απευθυνόμαστε σε προσφιλές μας πρόσωπο, με τις άλλες εκφράζουμε τον πόθο μας για κοινωνική μεταβολή, η οποία θα επηρεάσει επί τα βελτίω και τον προσωπικό μας βίο. Και αυτές κινούνται συνήθως στον χώρο της ουτοπίας.

Η σωματική υγεία είναι αυτή που υπονοείται κατ’ αποκλειστικότητα στην ευχή. Η πνευματική υγεία είναι άγνωστη στον δυτικό άνθρωπο. Ακόμη και στη δική μας παράδοση στα κάλαντα των Χριστουγέννων από καιρό είχε εισέλθει το εκκοσμικευμένο «πνεύμα» με συνέπεια να τερματίζεται το σχετικό τραγούδι με τη φράση «και ο νοικοκύρης του σπιτιού χίλια χρόνια να ζήσει» αντί του «αιώνια να ζήσει». Πέρα από το ουτοπικό του χιλιετούς βίου, παραβλέπεται το του ψαλμωδού Δαβίδ ότι οι ημέρες μας συμποσούνται σε εβδομήντα ή, το πολύ, σε ογδόντα έτη και αυτά τα βιώνουμε με κόπους και πόνους. Με την πρόοδο της επιστήμης της ιατρικής ζούμε κάπως περισσότερα. Ο μεσσιανισμός της επί γης αιωνιότητας έχει καταρρεύσει. Αλλά και να μην γευόμασταν πίκρες και δοκιμασίες, θα μας αρκούσαν τα χίλια έτη; Ο άνθρωπος είναι πλασμένος για την αιωνιότητα. Αλλά αυτή μυκτηρίζεται στην εποχή μας ως η υπέρτατη ουτοπία και ο δυτικός άνθρωπος ωθείται να αποδεχθεί ότι ο τάφος αποτελεί την τελευταία μας κατοικία!

Χαρά και αγάπη είναι τα πρωτίστως ζητούμενα, αλλά σπανίως εισερχόμενα στις ευχές μας. Ο άνθρωπος είναι ζητιάνος της χαράς και της αγάπης. Η σύγχρονη κοινωνία του προσφέρει ως υποκατάστατο της πρώτης την ευχαρίστηση μέσω της απόλαυσης, ενώ τον αποκοιμίζει με τη διδαχή ότι η αγάπη, όπως τη δίδαξε ο Χριστός, συνιστά αδυναμία. Μάλιστα έχει υποκαταστήσει την αγάπη με την μέχρι κορεσμού απόλαυση της ηδονής παραμένοντας ανέραστος! Προβάλλει μάλιστα τη δύναμη, υλική ή διανοητική, ως προϋπόθεση της ευτυχίας, της ευτυχίας, που ποτέ δεν γεύθηκαν οι θεωρητικοί προπαγανδιστές, καθώς την έχουν ταυτίσει με τη σώρευση υλικών αγαθών και ανθρωπίνων εγκωμίων. Ο όρος ευτυχία βέβαια είναι ατυχής, καθώς παράγεται από τη λέξη τύχη και δεν σχετίζεται με την ανθρώπινη προσπάθεια. Μακαριότητα είναι όρος κατά πολύ πιο δόκιμος, καθώς υπονοεί ότι για την

κατάκτησή της πρέπει να προηγηθεί έντονος αγώνας κατά των παθών. Τα πάθη μας καθηλώνουν στη λατρεία του εγώ. Η καταπολέμησή τους συνιστά πορεία προς συνάντηση του συνανθρώπου μας, ιδιαίτερα του πάσχοντος συνανθρώπου μας.

Υπό την προϋπόθεση αυτή αποκτούν νόημα οι ευχές για την επικράτηση ειρήνης και δικαιοσύνης. Ο δυτικός άνθρωπος έχει απαξιώσει πλήρως τον Άρχοντα της ειρήνης, τη γέννηση του οποίου η Εκκλησία εορτάζει εβδομάδα προ της εκπνοής του έτους. Επιβλήθηκε σχεδόν αποκλειστικά η ευχή «καλές γιορτές» αντί του «καλά Χριστούγεννα». Όχι πως έχει νόημα και η δεύτερη όταν δεν κατανοούμε ότι ο Θεός έγινε άνθρωπος, για να γίνουμε εμείς θεοί με τη χάρη Του και όχι μέσω της τεχνητής νοημοσύνης. Δεν έχει νόημα όταν σπεύδουμε να γιορτάσουμε εκκοσμικευμένα τη μεγάλη γιορτή. Στα όσα κακά επέφερε στον εορτασμό η εμπορευματοποίησή του και ο ευτελισμός του μεγάλου όντως αγίου Βασιλείου, που ταυτίζεται με τον δυτικό γεράκο, το πρότυπο του καταναλωτισμού, προστέθηκαν πρόσφατα και άλλες αθλιότητες. Πολύς ο λόγος για τη «μαγεία των Χριστουγέννων» και τα «ξωτικά», που εισάγουν νέο «πνεύμα» στον εορτασμό, εορτασμό ερήμην Χριστού. Οι ισχυροί διαφεντευτές του πλανήτη μέσω των πλήρως ελεγχομένων ενημερωτικών μέσων, των παιχνιδιών, των «παιδικών» εκπομπών και βιβλίων, εισάγουν τη νέα γενιά, το μέλλον της κοινωνίας, στη μαγεία, για να προωθηθούν ευκολότερα στον αποκρυφισμό με την ενηλικίωσή τους. Οι δαιμονισμένοι ισχυροί δεν θέλουν πρόσωπα, πλασμένα κατ’ εικόνα Θεού, θέλουν αριθμούς μητρώου, αναλώσιμα είδη στην επιχείρηση δαιμονοποίησης των πάντων. Υπό τις συνθήκες που επιβάλλουν στις κοινωνίες πώς να περάσουν ειρηνικά και αγαπημένα ακόμη και τα μέλη της πυρηνικής οικογένειας γύρω από το πλουσιοπάροχο χριστουγεννιάτικο τραπέζι; Πώς να μην αισθάνονται την παγερότητα, που καλλιεργεί η εγωπάθεια και η παντελής άγνοια του συνανθρώπου; Πώς θα επιτευχθεί η ειρήνη, όταν οι ισχυροί θυσιάζουν τους λαούς για τα άθλια συμφέροντά τους επιβάλλοντας στον πλανήτη την άκρα αδικία;

Υπήρξε ο Χριστός σπορέας της υπέρτατης ουτοπίας ή όλοι εκείνοι, που δημαγωγικά υποσχέθηκαν και εξακολουθούν να υπόσχονται έναν καλύτερο κόσμο στους δοκιμαζόμενους τόσο από την άκρα ανέχεια όσο και από την πλησμονή των υλικών αγαθών, που άρπαξαν από τους συνανθρώπους τους;

Είναι πολλοί που πιστεύουν ότι το 2024 θα είναι καλύτερο από το 2023; Πού άραγε θεμελιώνουν τις ελπίδες τους; Μήπως σε ενδοκοσμικούς «σωτήρες» καθώς έχουν αρνηθεί τον σωτήρα Χριστό;

«ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ»